

Az ítélet hegyén

1. Jaj! a siralmak zsüipei széttöredeztek. Az Ur a tejuton vándorol a karavánal és kloakákat ültet hangszálad közé. Ha azt mondd, este van, elpusztult szöbokréta a beszéded, ha azt mondd, élék, feleséged kigyófészket talál a vérkeringés ütemében.
2. Fenevadtól kölesönözted a szemeidet, nem látod a mindenség szívverését, nősténymadár szivarvánnyal bélelte ki taktusát. Jégesapsóvény van a pillantásod partján, az idő harsonával vonul át a megbokrosodott tűzön, innen erednek az ostromok és a vereségek.
3. Vályuja vagy az aranyborjunak behavazott fenyvesekkel és az örvények vaskarmával hizlalod. Kacagásod fölperzseli a halak kopolyuit. Körzövel leméred a giliszták utját és kénsavas gúny patakzik a nyelveden: mérges gombák és kelevények megfojtották a lelket.
5. Az Ur tüzre veti a tudásfa gyökerét, a számkivetés keservei nyulnak érted. Ha tavakat szomjazol, kiapadnak a források. Szippantanád a levegőt, de szétfűrészték légesövedet. Te légy a bépkoklos, akiről tudják, földrengések settenkednek árnyékában.
6. Hernyócsapatok szálljanak meg velődben és tűzhányók lávája zúhogjon a torkodba. Ha nemzeni akarsz, arkangyalok gyomlálják ki belőled a parazsat. Sötömegek vendéglélik meg a sebedet, sakálüvöltések és megfagyott égitestek virasszanak fölőtted.

Összetört idő vallomása

Kihűlt a verebek és a virágok szive, hol melegedjenek a kiverit csillagok senkisének örködik a lefogyott árbóron, kiáltanál de hangodban megázott a puszkapor
nevetésről lemállott a vakolat, jégeső leleselkedik a rügyezes mögött választóvizedet kihörpintette a szárazság, siralomházak éjszakai ülnek a hangszerek torkán
szelűtött sóhajok gyülekeznek, az angyalok sártengerbe ejtették a karácsonyiat rabszolga-esteket roskaszt a kínok terhe, az apostolok számára kimulik a beketürés dombján
suppedő pincékből kiköltözködnek a patkányesaladok, most már bizonyos hogy mindenkit fölhal a rengeteg
tolvajlápák keserű fenyve világít a csucson, a világ kirakatán legördülnek a végzetes redőnyök
a költők hátukra kötik a harsonát és fölkerelkednek, a levelek nyomán megkeresik a gyökeret
vérük cseppjével kiengesztelik a töviseket, mosolyuk szétolvaszítja a mérgek kigyófogat
s mire a fecskék csőrében kihajt az örökzöld lú, az ujszülöttek száján kiröpül a kakukmadár

Táj és ember röntgenfényben

Szörnyű káltánokban indultak el az átkok

mécsvirág kialudt a mezőkön, hová iramodjanak a bárányok és madárlíriák
a szél elszaladt az esernyőkkel
fekete drótokból kiszókött az áram

mondatok születtek horoggal és hálával, a vészkijáratok éjfélok mindenki-
összedőltek
a csönd lélekszakadva kerekelt oldott, lappangó súlyesztőkön lebuktak a menyei
hárfák
zatonnyok szétronsóltak a remények üvegszárnyát, lerongyolódott dallamok
síránkoztak a szakadékok mélyén
vérengző állatok szétépték a kisdetek énekét, szivendőfött sikoltás keringet a
sarkokon

a mammut megmozdult a jég alatt
az évék utközben elveszítettek tavaszukat
vihar elsöpörte a hazugság diszleitet
vándorlegény eloltotta szemét és így bucsuzott: egyszer egy az egy de hajnal-
ban meg fogok lagyni

Hitvallás viraszt

Lajhártimpó napok úsznak a szélesöndben, este felé jajgatva kitört a sar-
kanyuk szemfoga
a fák nyakig elmerülnek a vesztelés mocsarában, temessék el szétfórt kenyér-
dühötök eserepet

paradiesomlé csurog a sebekből, jó volna a cethal gyomrában áthajózni a
fenyeren
harcosok sórényével parádeznak a vezérekkel, nem érzik nyelvükön a homok-
puszták szomjuságát
boszorkányéjszakák dörömbölnek az óraművekben, fürtelemek megfojtják a
nyugtalan vakodot
jégvermek látonganak a csökök alján, szétaposott pillangók kinlódnak a gyer-
mekék mosolyában

zeugen hát mind a négy világtájon gramofonon és megrepedt hegedükön a
körülmetélt agyvelők dicsérete
a valbugóság aggszürei kifacsarják a könnyzacskókat
a madarak nem tudnak többé tojni ha megizlelnék a logika bolondgombáit

a hold elfintorítja szarvát
számtalanok az elszaporodott megváltók, szegfűpiros szívükből a perverzitás
fülledtsége gozólóg
a majomós is földja ujjszopogatás közben a reményt
ha nem vigyáznunk husvétkor a harangok magukkal visznek minket a meny-
országba
s a szemünk világát megeszik a varjak

iszonyu terheket cipelnek a csigaperecek
de mi rendületlenül ülünk világítótoronyainkban
fényszórónk elől még önmaga mögé sem bujhatik az ember
keressétek meg ti is magatokban a tükröt
üvegházi növények vagytok és összerogytok ha Isten felhődarócban áthalad az
összeszabdalt horizonton

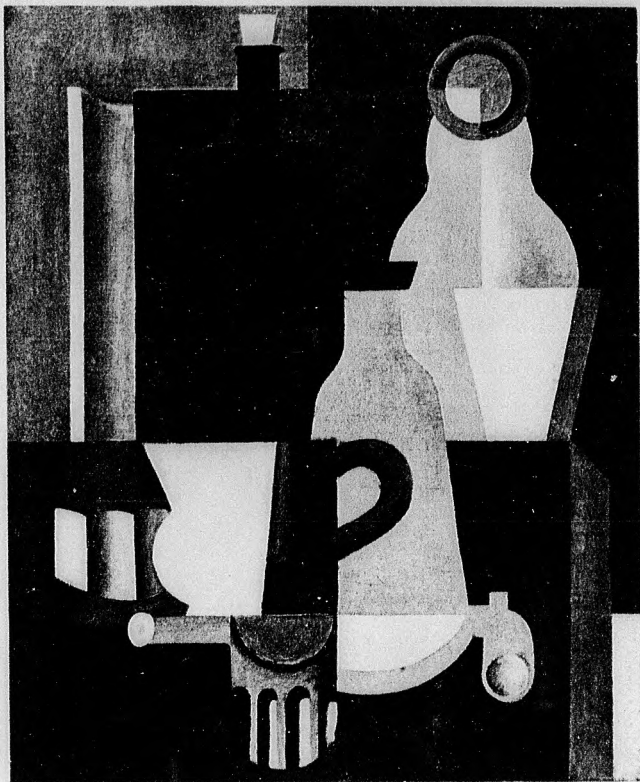
Gyászmenet kigyózik a csillagok közt

Hattyúk és testetlen csodák mosakodnak a harmatban
virradat föllesziti sirboltunk fedelét: mondom keljtek föl
boldogtalan eszkimóvisekők alszanak a hó alatt
ha nevetünk megjönnek az ólomból öntött árnyak és szótlanul letelepednek
az asztal körül
vesztőhelyeken négyoszóggé sorakoznak a bádögábrázatok
a nappalok belenk verik a szögeiket, képeskönyveket szerkesztünk, hogy az
unokák eltelejtsék a gyeplőt
a tisztaság szentjei nyomtalanul eitűnnek a vadonban
hiába dolgoztunk az alaguton, beomlik a kiatvó verőfényben s a trombiták
elbujdosnak
sors dűbörög és sikok torlódnak
a nap elszunnyad a ravatalon
hatodik érzékünk a halottak szimata, megtapintjuk a sötétséget és látjuk hogyan
ömlik ránk a könnyek és göröngyök irtalma

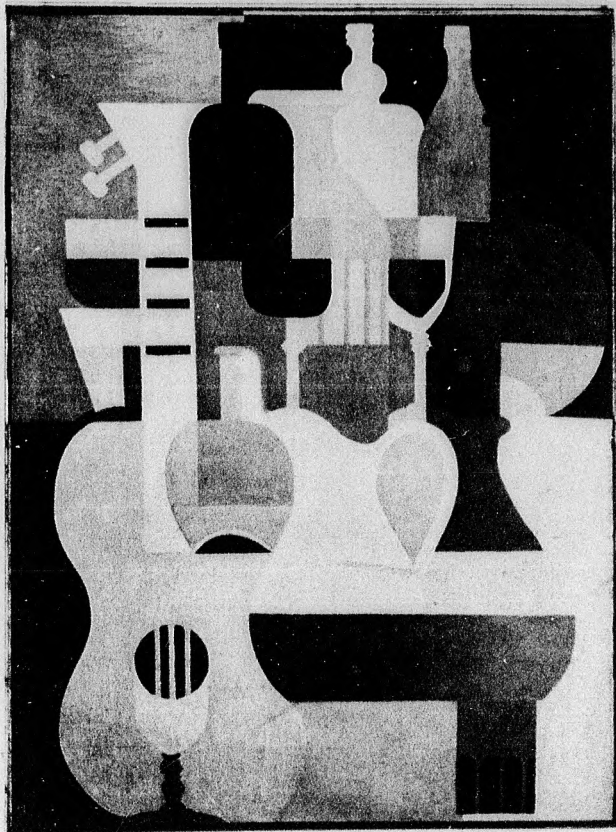
Atyámmal a Holt-tenger partján

szerencsétlen planéták alatt születél
a maradék kenyérhéj szüntelenül nyoszörgott
léghuzat elűjta a színek reszketését
tömör felhők ereszkedtek az ablakok fölé
s a szomorúság megeredt
te érezted hogy a menyeczet lesüljed
eszteadók összeroppantak mikor a tehén elhullott
kényörlelen lajdlammal nyitottak be a reggelek
a kutya holdfényvel locsolta föl megbetegedett hangját
erdőszelel megfagyott a vigasztalás galambja
viharok zugásával érkeztek meg a végző titkok
rettenetes vizek elsodórták a kerítést
a megrozsdásodott szavakat
a fűzhelyet
a lámpát
s te nekivágtál a világnak a fölrebbenő lepkekkel
végtelen lépcső kanyargott benned
sorompók lagyosan tisztelegtek a megdermedt levegőben
a sűrások vasszilánkot fűtyöréztek
elmerült tájak zokogása fészketlenül röpködött
az ásványok váza szétesett
ezer sebből vérzett a látóhatár
s te kereszfűlmentél a sápkóros növényzet árvaságán
hajótöröttek dideregtek a halál tenyerén
az ég elhervadt a szegénység gözében
karbólforrások bugyborékolnak szakadatlanul
megfojtott álmok usztak nyugat felé az alkonyattal
a vadludak elvonultak csapatosan
szigonyokkal a husukban tértek aludni az emberek
s a haldoklók lázrózsái elhamvadtak
te nem ismerted a nyugalom völgyét
mész összeégette a kertek illatát
a kristálypatakok megfulladtak az iszapban
kén megölte a füveket
pecsétek összetörték
az elföldelt kérdéseket kiásta a szélvész
te sohasem törülted le a mérföldek porát

Retter Róbert

Jeanneret

Ozenfant

Francis

(Francis)

Ozenfant és Jeanneret: A purista esztétika vázlatja

A tetszés változósága. Ha végigvizsgáljuk azokat az esztétikákat, melyekkel filozófusok ajándékoztak meg bennünket a legrégebb időkől napjainkig, végül is felvetődik a kérdés, hogy mi hát voltaképpen az esztétika. A hagyományos meghatározás szerint a szép tudománya. A szép definíciója továbbá az volt, hogy ami tetszik, az szép. Ha mostmár nem akarjuk az esztétikusok régi nótáját fújni, — mint a továbbiakban látni fogjuk, kénytelenek leszünk egészen kikapcsolni a vizsgálódásból a szépet, azt a híres Szépet, amelyről mindenki beszél, anélkül, hogy képes volna mibenlétét meghatározni. A Szépet, melyet szokássá vált megfoghatatlanként kezelni. Séjthető ezek után, milyen tudomány lehet az esztétika, mely saját beismerése szerint a megfoghatatlanon alapszik.

Mikor valamire azt mondom, hogy szép, szomszédom ellenben nem mabozik kijelenteni róla, hogy más véleményen van, ez az egyetlen hétköznapi példa igazolja, hogy a szépség értékítélet, tehát egyéni, változó, általánosítást nem tűrő ítélet. Már pedig általánosíthatás nélkül mincsen tudomány. Az eszté-

tika, mely a szép értékelésén alapszik, úgy jár el, mint az irodalmi kritikus, aki az irókai doktori diplomájuk, vagy kiadott könyveik példányszama után akarná megítélni.

A tetszés egyénenként változik; vagy helyesebben, mindannyian másképen ítélünk meg egy bizonyos jelenséget. Vannak emberek, akik szeretik, ha a talpukat csiklandozzák. Ismertem embereket, akik a Panthedont mindenek felett csodálták és másokat, akik ki nem állhatták; vannak, akik azt szeretik, ha simogatják őket és ismét mások, akik a verést szeretik. De alább látni fogjuk, miért nem lehet valaki indifferens, érzéketlen a Panthedonnal szemben; és ez a körülmény az egyedül fontos.

A közvetlen érzéklet szilárdsága. Mi tehát az a fix valami a művészet területén, amire alapítani lehet? A fiziológiai érzéklet, amelyet egy látvány felidéz, az érzékletek a maguk saját szerűen belső tulajdonságaikkal, az értékér-

zéklet, amelyből hiányzik az értékelés, a tetszés vagy nem-tetszés ítélete, egy szóval a közvetlen fatális érzéklet. Miből áll ez?

Vörös színt látok; átélem a vörös színre jellemző érzékletet, melyet végzetesen megszab a vörös (és mely mérőben különbözik a zöld szín érzékletétől). Ez a világ minden emberében közös és egyforma; változó csak a tetszés vagy nem-tetszés, amit vele kapcsolatban ez vagy az az ember érez. Itt látható tisztán az első elem, melyre az esztétika megalapozásánál támaszkodni kell és lehet, mint fix eszközre az esztétika szolgáltatában. A második ilyen elem a forma. Ha valakinek, legyen az európai, vagy vad, megmutatok egy billiárdgolyóhoz hasonló gömböt, az illető egyének mindegyikében ugyanazt a gömbalakúsághoz tapadó érzékletet fogom kiváltani. Ez az érzéklet elsődleges, kvalitatív, konstans, változtathatatlan lesz. Egyebekben az európai a billiárdjáték, a játéknál érzett öröm, vagy bosszúság érzését fogja hozzákapcsolni ehhez a primér érzéklethez. A vadember talán semmire sem fog gondolni, vagy talán istennek fogja nézni a gömböt; tehát vannak állandó, fix, a forma által kiváltott érzéklet, és másodlagos, a végtelenségig variábilis érzéklet.

Annak tanulmányozása, ami az érzékletben fix és általános, ami az érzékleteknek belső tulajdonsága, lehetővé teszi az esztétika megalapozását a szép értékeitelének segítségül hívása nélkül.

A kép tehát „indulatkelző gépezet”.

Miért fix az első érzéklet?

Mert automatikusan ható fiziológiai effektus határozza meg, mely a tárgynak a szemelőre gyakorolt szükségképeni hatásában áll.

Szeriatikus példa:

Egyenes vonal: a szem folytatólagos mozgásra kényszerül, a vér szabályszerűen cirkulál; folytatólagos törekvés, nyugalm, stb.

Tört vonal: a szemizmok az irány minden megváltozására megfeszülnek és elernyednek; a vér az edényekbe tördül, folyása módosul; megtörés, szabálytalanság, vagy esés.

Kör: a szem forog, folytatólagosság, zárttság.

Görbe: kenőccsel való bedörzsölés.

Mindezekből következik:

1. Hogy az első benyomások, melyeket egy látvány kelt bennünk, gyakorlatilag azonosak, mert azonos hatóerők idézték őket elő.

2. Hogy a tetszés, vagy nem-tetszés csak személyi izlésünktől, nevelésünktől, stb. függő másodlagos tényezők.

3. Hogy a tiszta geometriai figurák a felkeltett hatás tisztasága folytán a legparancsolóbban szabnak irányt ítéletünknak.

4. Hogy a művészet, ha közvetíthető akar lenni, a geometrián alapuló eszközökre szorul, mint a nyelvnek hatása teljességgel meghatározott; mert senki nem fest csak magának és a cél az, hogy egy minél egyetemesebb nyelvet alkalmazzunk.

Már most a tanulás rávezet bennünket a fiziológiai nyelv egy fajtájára, mely lehetővé teszi azt, hogy a nézőben állandó jellegű fiziológiai hatásokat keltsünk fel; ezeknek tanulmányozásán alapul a purista esztétika.

A purista esztétika. A művészi mű minősége a koncepció minőségéből és a közlés helyességéből tevődik össze.

Eddig csak a művészet eszközeiről beszéltünk és nem említettük annak célját. Minden eszmeri rendszernek szüksége van a kifejezésnek egy megfelelő rendszerére. A görögök az ion és dór stílust teremtették meg s ezek nem különböző építésmódok voltak, hanem igazában két különböző gondolkodás- és érzésmód; a mi korunknak is meg van a maga érzésmódja, de még nincs plasztikus nyelve annak kifejezésére.

Az emberi szellem egyik legmagasabb foku élvezete a természet rendjének percepciója és saját, a dolgok rendjében viselt szerepének vizsgálata; meggyőződésünk szerint a művészi munka az emberi rend főműve.

Viszont a világ az ember előtt csak emberi szemszögből jelentkezik, vagyis a világ látszólag azoknak a törvényeknek engedelmeskedik, melyeket az ember képes volt elébe szabni; tehát aki új művészi munkát alkot, saját érzése szerint isteni munkát végez.

Mármost a törvény nem egyéb, mint egy rend konstatálása.

A művészi munkának tehát magasabbrendű érzést kell előidéznie, melyet alább matematikainak fogunk nevezni; e matematikai rend előidézésének eszközeit azoktól az egyetemes eszközöktől kapjuk, melyekről beszélünk.

Az emberre vonaírózó érzéklet nem mind egyenlő értékűek, azt lehetne mondani, hogy hierarchia uralkodik közöttük.

Ennek a hierarchiának legfelső foka szerintünk az a speciális, matematikai természeti állapot, melybe pl. egy nagy általános törvény tiszta percepciója helyez bennünket (ha úgy tetszik, a matematikai lirizmus állapota); ebben az érzékletnek is jut szerepük, mert az ember egész lénye boldogságot tükröztet; de a kielégült szellem uralkodik az érzéklet felett és az érzéklet határozott formáját kényszeríti rájuk.

A művészet célja nem az egyszerű tetszés, hanem valami olyasféle, mint a boldogság.

Igaz, hogy a plasztikus művészet kénytelen közvetlenebbül fordulni az érzéklethez, mint a tiszta matematika, mely csak szimbólumokkal dolgozik és pedig olyan szimbólumokkal, melyek önmagukban elégségesek arra, hogy a szellemet felsőbbrendű hatásokban részletessék; a plasztikában az érzéklet erős indulatba kell jönniük, hogy a szellemet ama szubjektív reakciók játékaik befogadására diszponálják, melyek nélkül művészi alkotás nem volna lehetséges. Nincs művészet, mely intellektuális természeti indulatok felkeltése nélkül dolgoznék.

Az emberi szellem legmagasabb élvezete a rend percepciója, mert a legnagyobb emberi kielégülés annak érzésében áll, hogy részesei vagyunk ennek a rendnek.

Léven pedig a művészi alkotás mesterséges tárgy, mely alkotójának lehetővé teszi, hogy a szemlélőt egy általa kívánt állapotba helyezze, a művészi alkotásnak határozott célú eszközökkel kell rendelkeznie. Ime egy kísérlet annak a nyelvnek megalkotására, melyben meg találhatók ezek az eszközök:

Az elsődleges formák és színek ÁLLANDÓ tulajdonságok, melyek egyetemességükben lehetővé teszik egy közölhető plasztikai nyelv megteremtését. De a primer erők felhasználása nem helyezi a szemlélőt a keresett matematikai rend állapotába. Ehhez a természetes, vagy mesterséges formák asszociációra van szükség, melyek másodlagos érzékletet lesznek felkeltendők. A purista festészet az állandó formák letisztításából ered és nem a téma kópiája, hanem piktorális teremtés, mely a témából kivonja organikus sajátosságait; célja a tárgy materializálása a maga teljes általánosságában és változtathatatlanságában. Tehát nem a vizuális kép másolata, mely szükségképen esetleges, tökéletlen, szempontonként változó és a lényegét ki nem fejező. Plasztikus és egyben lirikus teremtés, mely plasztikus rendszerbe szervezi a dolgok állandó és lényeges fizikai sajátosságait egy speciális tulajdonsággal összhangban, melyet szavakkal nehéz meghatározni: s mely éppen az a lírai állapot, melyet a művészen a világrendszerrel egybehangzó dolgok ez egybehangzásuk folytán támasztottak. Minden dolog a világegyetem külője és ebből a szempontból a művészen Galilei ingája nemcsak egy zsinag végén függő súly, egy vízescanós nem csak vízzel megtöltött canós. A lirizmusnak ez a rendje az, amit közvetíteni kell: a naturalista leutánozza a tárgyakat, melyek neki indulatokat adtak és csodálkozik rajta, hogy indulatai nem közvetíthetőnek, megelégedvén arról, hogy ez az indulat őbenne volt és nem a tárgyban. A kép egy egész (egység). A kép mesterséges formáció, mely megfelelő eszközökkel egy egész „világ” objektíválására hivatott törekedni. A purizmus konvencióktól mentes, a plasztika állandó elemeiből törekszik megteremteni a művészetet és mindenekelőtt az érzéklet és a szellem egyetemes tulajdonságaival operál.

Ford.: Gáspár Endre

32

Napok és elszabadult csillagok száguldanak rajtunk keresztül
bennem esztendők alszanak mint kiehézett gyerekek
te azt mondod mi is feküdjünk le véglegesen lámpácska lámpácska
a nagy számféjtőkben elintéződött minden hiába ögyelegsz
a palánkok körül
butaság hidd el köpök az egész ceremóniára
Jézus Krisztus egyszerű kengyelfutó volt prédikációkból élt s ha
akart volna ő is átkelhetett volna szárazlábbal a tengeren
Ó jaj jaj de a világ lefelé siet
a világnak nincsenek okos grafcái jelei és egyáltalában nem konyit
az államvasutak menetrendjeihez
ebben teljesen igazad van
de gondolj a kiveszőfélben lévő hercegnőkre és a megolajozott
tolvajokra
a dolgok gyémánt tengelyen forognak
s délben a madarak kijönnek a fali órából és énekelnek a vonat elé
ami megint csak belőlem indult el
fölhíjdt szemünk átvezetnek bennünket a komplikációkon
a virágok itt állnak és meleg szaguk van, mint a szoptatós anyáknak
koporsók elsüllyedtek és fényversek lettek belőlük
íme minden erőmet a lassan folydogáló eseményeknek
ne várakozzatok senkire
apám elitta szép gesztenyeszin fűrtjeit
anyám szomorú fekete asszonyka a havas vidékről
s én elváltam mindenkitől hogy hazatalálják
ahol nagyszámú testvéreim élnek asztalom kemény morzsáin

33

Erdők elvándoroltak ágyaikkól ellenségeink ólom szive lent uszik
a folyók mélyén a kénszinű patakokban hol a szerelmesek
élik megfejthetetlen életüket
méliségek hörögnek fájdalmat
reggeltől estig fekete sárban gyalogolunk nincsenek visszatérő
köreink nincsenek emlékvirágaink nincs tűzből kimentett
szekerünk
a fákban méhek laknak és számolják napjainkat
vannak közöttünk akik megölték gyerekeiket hogy ők is meghalhas-
sanak s azt hitték húnak aól egyszerre kiesnek a túskek
szegény testvéreim
semmi sem történik véletlenül
utak keresztjén lángkutyák siibakolnak
együgyü rokonaink ott ülnek a bekerített udvarokon és hátrafelé
énekelnek
de mégis százszor születik meg az aki egyszer megszületett
a madarak leejtették planétánkat
üvegből vagyunk s lassan színültig telünk fényvel
ez az az óra mikor ő leszáll hogy meglátogasson bennünket

Kassák Lajos

Versek

Aki engem egy barnába felejtett este meg fog ölni az udvar
közepén: Ne bántsa senki. Nagyon szegény arnyéku ember lesz.
Ködpehely teste remeg a vértől, s a szeméből
aludt sebek recéi panaszkodnak. Hogy
mellembe nyomta a kést emeletig magasodik és onnan
borzadva testemre hull és sir értem, mert
egészen bizonyos, hogy megöl.

Egészen bizonyos, de ne bántsa senki. Tudom
ő is ugyanaz éjjel elindul, az udvar másik sarkáról, s
a hold lassan megéri a testét és a virágok illata
egészen kerekre domborítja a mellét, s a szél
tébolyító hangokat tördel a fülebe és álmokórossá ámitja
roppant lábát, mely az udvar közepe felé inog.
Tudom összekevert feje, árnyként túl nő házunk emeletén
s a vészes sárga közepén udvarunknak észreveszi az én
törpe utjába álló alakom.

Utjában fogok állni bizonyos, mert Egy nyárej Udvarközépet
körözzük és egymásnak gáncos ellenei vagyunk
halálig. Arnya sötétíti testem utját, s takarja fölünk
örök kísérő bolygónkat. Nem tűröm
álomba játszó szemét az árnyak, mely álomba
ringat. Akaratom őli meg, s roppant alakjának
sóhajok nélkül ellene állok.

Egészen bizonyos: megöl. Borzalmas kicsiny lesz
a birkozás. Egy izzó vértőlcsér kuszik fel gyilkosom
homlokához. Forró vérem az arcát mossa és ettől, késő
mellevő zokogás fekteti csendesült testemre. Am ne
vessenek szegényre nehéz kezét, mert én leszek az a magas Arnyék is.

Dienes Lászlónak

Mint aki magasról leesett, keze, lába kitorve
csak vértelen ajka mozog. Mint akit ledobtak
fentről, s kitorv a foga is. Ugy e versek is.

Egy ajak, mely testbe nyulik, s lábaitoknál hever.
Ugy mozog egyre az ajka, — keze, lába kitorve
mégis a magasat dícséri, ahonnan pedig ledobták.

Látjátok feleim: nem járok hangok után, miket
poéták danolnak. S bizony érzem is, csak néhányan
motyognak utánam.

Látjátok feleim: nem pompás laut zenél, sem
ugyes legényke, kibe szerelmesek a lányok.

Egyszerű imák ezek.

Egy eszelesé, egy gutaütötte, egy kitorvult szemű
Kinek nincs maradása. Ki nem másért:
az emberek miatt üvölt.

Ki felé nem néz senki. Akit ki is röhögnek.

Aki lehányja teste ruháit és így kiállt: meztelen vagyok!

Aki tudja, hogy ember ő. S az egy ember sorsa a semmi.

Aki tudja Erő s szegénység tépi az ember fajtáját.

S mégis felujjong: Evoé halál!

Aki mégis felujjong: Evoé nyomor!

Aki mégis megvilan: Evoé karjaim kitorvok lábaim is oh Élet.

Mégis motyogom: öleljen a kar, álljon lábra a lab: Evoé élet!

Jöjjenek a bus utódok:

E csillag égő ezüst, a föld bus arany.

Ahová mi nem érünk, egy ember arca ragyog.

Evoé új költők!

Becski Andor

AZ EMBERIESSÉG KIS MOZIJA

CHAPLIN

FILMKÖLTEMÉNY

IRTA

IVAN GOLL

CHARLOT

MEGELEVENEDIK AZ EZER PLAKÁT VALAMELYIKEN, AMELYEKEL A VÁROST, TISZTELETRE, FELDISZÍTETTEK. BAMESZAN NEZDEGÉLT A JÁROKÉLOKET, MÓSOLYOG, ÓVATOSAN LELEP A TALAPZATRÓL, MELYEN MINT COEUR-KIRÁLY VOLT ABRAZOLVA, ES HALALOS KOMOLYSÁGGAL LEKAKJA EGÝ SZEMETES LADARÁ A KORONÁT, A JOGART ES A BIRODALMI ALMÁT

A királyok és én eleget voltunk már plakátok.
Mindig mosolygom, ha esik, ha nap süt,
Belevigyorgom az örök pillanatba!
Hadiözvegyek és bankügynökök sorsa voltam,
Az ő Luciferik: bánatomból
A Mindenségén érzett halk szenvedéséből,
Kimenttem az Embernek a lelki szikrát: a
Nevetést!

PLAKÁTRAGASZTÓ

REZSUTOSAN JON AZ UTIESTEN AZ ATELLENES JÁRDARÓL ES HOZZALAT EGÝ PARFÖMREKLAM FELRAGASZTASÁHOZ. CHARLOT VILLAMGYORSAN BESURRAN A PLAKATOSZLOPBA ES HIRTILEN KILEP ANNAK MASIK OLDALÁN, SZOKOTT CIVILIZÁCIÓZETEEN: KIS KERÉK DINNYEKALAPBAN, KURTA KABATTAL, NÁDPALCİKÁVAL, HARMONIKANADRAGBAN. PLAKÁTRAGASZTÓ SZITKOZÓDIK ES ADAZAN HADONASZ

Hé! Ellopta magát tőlem, Charlót mester!
Csupa rongy a plakátom! Gyérünk csak, gyérünk!
Szíveskedjék visszabujni legendás Jóságába!
Mi lesz belőlem, ha abbahagyja a vigyorgást?
Csak nem akar szerencsétlenné tenni: tizenegy kőlykőm van otthon,
Február végén esedékes a házber és a feleségem nagyot mos.
Egy ember miatt elveszítsem talán az állásonat, há?
Kérem, tessék újra plakát lenni!

CHARLOT

TÖNÖDVE KOTORASZ A SZEMÉTLADÁBAN, NÁDPALCİKÁJÁVAL ELŐHALASZTÁ A LETETT KORONÁT

E koronát akarod, vagy dusabb jutalmat!
Hja, drágám, Moliere is többször sirt mint nevetett!
Engem meghat a szegény járókelő, ezért vigyorgok neki, ingyen!
Szüksége van rám a keresztrefeszítéseknel és a jótékonyági bazárokon
Plakátszobrokat épít nekem, hogy uccáit diszitse.
Am életbölcsesség ez legyen: nemesebb és tövisesebb
Égészen e g y emberért élni, mint az e g é s z emberiségért meghalni!

PLAKÁTRAGASZTÓ

(POFONCH CHARLOT-T)

Aki 5 milliót keres évenként, könnyű annak bölcsnek lenni!
En különben buddhista vagyok:
Nem is lehet manapság más egy igazi európeér!
Es sárga esőkőpöngye is szükséges hozzá

A PLAKATOSZLOPOT, GROTESZK FELVONULASSAL, JÁROKÉLOK KEZDIK KORGLJÁRNI, MINTHA KERESNENEK VALAMIT, MINDENFELE RENDÜ ES RANGU EMBER, GYORSAN SZEDEGETIK LABUKAT, UNATKOZVA, KOZNAPI DOLGOKAT MONDOGATNAK MAGÜK ELE, MINT BETANULT LECKET.

HAZITANITO

NAGY, SZELES KARIMAJU KALAPBAN

Aki másnak vermet nem ás, maga esik bele.

ÖREGASSZONY

Ki korán kel, kávét lel

HÖLGY

Esik — nem esik — esik egy kicsit.

KISFIU

Mama, merre van a Vénusz-domb?

ÖREGASSZONY

Ursten! hol van szerelmem, Charlót!

HÖLGY

Charlot az en y é m!

ÖREGASSZONY

En szerelem öt, nincs joga rá, hogy maga szeresse

HÖLGY

AZ ELO, CIVIL-CHARLOT-HOZ, AKI PALCİKÁJÁVAL HÖLGY BAL LABIKRAJAI CSIKLANDOZZA

Nem látta Coeur-Charlot-t?

ÖREGASSZONY KÖZBEN LETEPI HÖLGY KONTYARÓL A KALÁPOT, HÖLGY DÜHÖSEN NEKITAMAD ES ELTÖRI ERNYÖJÉT ÖREGASSZONY CSONTJAIN

CHARLOT

Azt hiszem, Charlót visszabujt önmagába

AZ ASSZONYOK FELISMERIK CHARLOT-T, ELSZALADNAK, CHARLOT VIGYOROG, A FOLDRÓL PARÓKARESZT EMEL FÖL, MEGCSOKOLJA, MELLENYZSIBEBÖL HATALMAS IRODAI FÖKÖNYVET HUZ ELO, ABBA PRESELL MINT VIRAGOT, A PARÓKARESZT, AZUTÁN JEGYZÖGET, A FILMEN MEGJELENIK KEZEIRASA: AKI MÁSNÁK VERMET NEM AS... PLAKÁTRAGASZTÓHOZ

Hogy is mondták? En ugyanis-gyűjtöm a viceket.

PLAKÁTRAGASZTÓ

TAJTEKOZVA

Vissza a plakátra!

CHARLOT

TOPRENG

Ja igaz, hiszen maga az én selyemium,
Szeretne visszarakni pedesztálomra! Nem kérek belőle,
Ha megegyszer élek, talán. Ma Montagne-viceket akarok gyűjteni.
Mit sugdosott az a hölgy a maga fülébe?
CERÜZÁJA IRASRA KESZEN

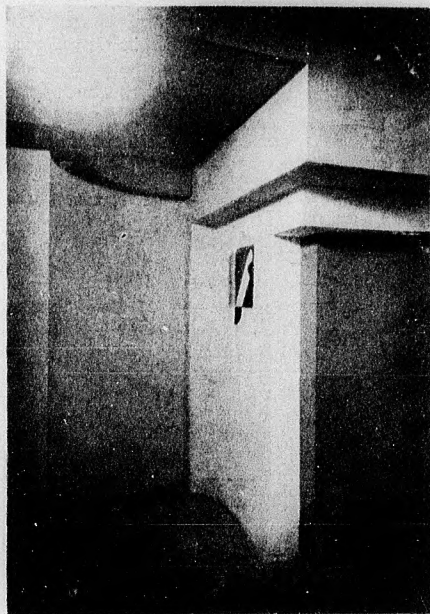
A Camembert ára emelkedett? Ó, mily remek találmány, a sajt!

PLAKÁTRAGASZTÓ

A plakátra, bűdös disznó! Vagy rögtön rendőrt hívok!

GALLERON RAGADJA CHARLOT-T ES A PLAKATOSZLOPHOZ KENI CHARLOT, A FILM LEGKORBEN, PILLANATRA TÖVISKOSZORUS (KIRÁLYI KORONA HELYETT) KRISZTUS POZÁBAN ÁLL. PLAKÁTRAGASZTÓ AZONBAN ÖRIASI PAMACCSAL IRGALMATLANUL FELENYVEZI A PLAKÁTRA, CHARLOT MOST ÉLETNAGYSÁGBAN ÁLL, FENN, SZOKOTT ALAKJÁBAN: HÖNA ALATT PALCİKA, KURTA KABAT, SZENTIMENTALIS HAJ, MELY, JOSAGOS SZEMEK.

A JÁROKÉLOK ÜDVOZULT BOLDOGSÁGGAL HAI ADNAK EL ELÖTTE, KÖSZÖNTIK, MINDEN ARCON MÓSOLYGÁS, SZÖNTYOLODOTT, BOLDOGTALAN PÜPÖS VONUL FEL: CHARLOT MEGRIAD, IGEN SZOMORU LESZ, DE HIRTILEN

Baumeister und Döcker: Kiállítás

(Német)

A. Fiozzi

(Olasz)

NEVETNI KEZD, KIVILANTJA FEHER FOGSORAT, HASÁT FOGJA, ULEPÉN RUGJA PLAKATRAGASZTÓT, RÖHÖG, MÍG VEGRE PÚPOS SZAJA IS NEVETESRE FÉRDÜL: EKKOR CHARLOT ELFORDUL ÉS TITKON KÖNNYET MORZSOL SZÉJ A SZEMEBEN, PÚPOS BORRAVALÓT AD PLAKATRAGASZTÓNAK, AKI UJJONG, MINT A BOLOND, HOMLOKAHOZ KAPKOD, SZOROSAN CHARLOT ELÉ ÁLL ÉS KÖLDÜLVA NYÚJTJA SAPKAJÁT A NYCZSGÓ TÖMEG KÖZE. RÖPCL AZ ARANYPENZ, OLYAN BŐSEGESEN, HOGY PLAKATRAGASZTÓ TESTE MEGVERZIK TOLE.

A PLAKATOSZLOP KÖRÜL, BAKUGRÁSOKKAL, KIHEVÜLT FIUK TUNNEK FEL-NEVETNEK, CHARLOT UJRA FELVIDUL, (HISZEN CHARLOT CSAK A MINDEN VILAGOK TÜKRÉ) A FILMEN MEGJELNIK KÉZIRASA: ENGEDJÉTEK A KISDEDEKHEZ... CHARLOT EGYIK LABÁVAL PLAKATRAGASZTÓ FEJÉRE LÉP ÉS ONNAN, A SORBAN UTOLSÓ FIUN KERESZTÜL, Ő IS BAKOT UGRIK.

PLAKATRAGASZTÓ HANYATTNYERKEN, A SOK PENZ SZÉTGURUL, MIND BELE AZ AROKBA. CHARLOT ELINAL, JARÓKÉLŐK UTANARUGASZKODNAK: MEGKEZDŐDIK A SZOKÁSOS MENERCLES, VÉGIG AZ UCCAKON.

VAD HAJLSZA BOULEVARDOKON, AUTOBUSZOKON, VENDEGLÖKÖN, MAGANLAKASOKON, HAZTETÖKÖN, FOLDALATTIVILLAMOSOKON, EGYRE FEKETEBB TÖMEGBEN RAJZANAK FEL AZ ÜLDÖZŐK, AKIK AZ ELILLANT SZERENCSE UTAN LIHEGNEK, MOST HIRTELEN LEVÁLNAK A PLAKATOSZLOPOKRÓL, HAZFALAKRÓL, PALANKOKRÓL AZ ÖSSZES CHARLOT-PLAKATOK: CHARLOT-K, MINDEN ELKÉPZELHETŐ KÖSZTÜMBEN: CHARLOT FRAKKBAN, MINT SZAKÁCSINÁS, KATONA, KIRÁLY, KERESKEDŐSEGED, HEGEDUVIRTUÓZ, — UGY HOGY AZ ÜLDÖZŐTTEK CSOPORTJA CSAKHAMAR SOKKAL HATALMASABB LESZ, MINT AZ ÜLDÖZÖKE.

A TÖMEG MÁR NEM TUDJA, KIT HAJSZOLJON: AHANYSZOR MEGRAGAD EGY PLAKAT-CHARLOT-T, AZ PÉTYHEDTEN ÖSSZEROSKAD, MINT FELFUJT PAPIRZACSKÓ. ÉS A FOLDI CHARLOT-K EGYRE SOKASODNAK, HIRTELEN

VISSZAFORDULNAK, EGYETLEN, ELŐ CHARLOT-VÁ FOLYNAK ÖSSZE. CHARLOT NEVET, AZ EMBEREK MIND NEVETNEK ÉS ÖSSZEOLELKEZNEK, EZ A JOSZFELEM SZIMBOLIKUS DIADALMA A BUTAK FOLOTT.

FILMFELIRÁS:

CSAK ABBAN VAN SZERETET, KI ADNI TUDJA MAGAT, SZERETETET NEM LEHET ERŐSZAKKAL KIHÁJSZOLNI, SZERETETET CSAK MOSOLY SZEREZHET.

CHARLOT MOST MAGANYOSAN ÁLL A FÖLDÖN. (MINDEN GYOZO MAGANYOS) HOMLOKA KIFENYESEDIK, BESZEL:

Szívem a letaposott emberiséghez húz ellenállhatatlanul.

Mindig nevettem: nevettem torkig erő bánattal!

Uraim, a nevetés életünk legtragikusabb zöreje,

Tehetetlen felismerés benső fölemesztődése!

Az Istenek leglelkibb lelketlen ajándéka: Azt hittem, ember vagyok!

Pedig csak költő vagyok: szép kis karriér!

Mostmár szabad vagyok, mert sejtem mi vagyok!

Az első emberi kötelesség: önmagad!

De hol találok meg önmagamat? A természet örök mozgásában, ó Nárcisz!

A madarak közt te is madárrá válsz,

Fák között feloldódsz az érzésben

Van Parnasszus mégis: a szived, mászd meg, Testvér!

CHARLOT

AZ ORIENT-EXPRESSZEN A PARNASSZUSRA UTÁZIK, HOGY KÖLTŐVE LEGYEN A VASUTI FÜLKÉBEN EGÉSZ UTIKÖNYVTAR TORNYSÓDIK MELLETTÉ. CSAPOASZTALKAN SZAMOS, KÜLÖNBÖZŐ NAGYSÁGU TÖLTŐTÖLL, LUDTÖLL, CERUZA HEVER.

CHARLOT MINDUNTALAN KIHAJOL AZ ABLAKON, ES HATALMAS MESSZELATON KEMLELI A TAJAT. AZTAN HIRTELEN HATRADÖL ES IR:

Az az ihlettség, ha nem jut eszünkbe semmi?
Várjuk, hogy künről megnyaldossanak a naplementehullámok,
Márványtömbök tornyosuljanak dör templomná.
Intellektusom ki van kapcsolva.

CHARLOT A NYITOTT ABLAKRA IRANYITJA MESSZELATOJAT. FENSÉGES ALPESI TAJ, CIKKCAKROS SZIKLAK, HEGYPATAKOK, GLECCSERLEJTŐN RIADTAN UGRALÓ ZERGFALKÁ. (EZ A FILM-RÉSZ TETSZES SZERINTI HOSSZUSAGURA NYUJTHATÓ.)

Jobban feldulta lelkem, mint mikor anzikskartyan láttam ezt.
A Matterhorn-egégia, ha téli este
A papírzület előtt elment az ember. Micsoda felmagasztalódás!
Alpesek róti izzása! Lelkembem vörös színek esatája zajlott.
Mindenségéből kipöndörödött a földgolyó.
Ó, az, akkor, szebb volt! Akkor költő voltam.

A MESSZELATÓ FORDUL, SIVAR VASUTI TÖLTÉS, FERDE TAVIROPOZNAK, AMELYEK MINTHA FEL-LE UGRALNANAK, KEDELYES ORHAZ, KORÓIT TULYPANAGYAK ES TEREBÉLYES BODZABOKOR, NEMAN GUBBASZTÓ ALAK.

Hétköznap csöpp lájképe: mámszemem isteninek látja.
Fü! Milyen fenséges! Minden fűszál dárda isten ágyékán.
Kék harangvirág mondja a szélnek:
Hagyj élni még! Kétezer év múlva igazabban szeretsz!
Így van ez? A fermészet heroikus.
Általános szimbólumná szökken.

ÖLEBE EJTI MESSZELATÓT, IGEN SZOMORÚ, HIRTELEN MEGRAGADJA A TÖLTÖTÖLLÁT.

FILMFELÍRÁS:

A SZIKLAK ISTENHEZ SZÁLLTAK DE A KÖVEK TÉNYLEG LENN MARADTAK! A MAGASZTOS LEHANTJA A FÖLD SALAKJÁT CSAK AZ EL, AKINEK HITE VAN.

CHARLOT KIMERÜLTEN HANYATLIK HATRA A KIPARNAZOTT TAMLARA.

Sosem érünk a Parnasszus állomásra? Sört szeretnék, szomjazom.

UJRA KEZEBE VESZI A MESSZELATÓT: RÉT, BARNÁ NYAJ, CSENEVESZ, GORCSÓS FUZTATORZSEK.

Ó, zsenge báránka, orosz salátával körítve
Hogy gyászol misztikus szemed! Semmi sem szegény.
Senki sem törpe és hidd el nekem, mindannyian elválhatatlanok vagyunk a farkunktól
Ez az egyetlen, melyhez nem leszünk hűtlenek soha!

HIRTELEN MEGALL A VONAT, LILIOMLAK ALLOMAS, NEMESI HÖLGY SZALI BE, SELYEM SZALAGON ÖZIKEI T VEZET. CHARLOT BOLDOGTALANUL BEHÚZÓDIK AZ ABLAKSAROKBA, TÖLTŐ- ES LUDTOLLAKAT TÖRÖLGET BÜZGÖN HAJFCURTJEIHEZ. LUDTALPAT MAGA ALA HÚZZA, NADPALCIKÁJÁT BALRÓL-JOBBRA, MAJD JOBBRÓL-BALRA AKASZTJA.

Most elrabolják tőlem magányomat,
Megszakadt a kontaktus a metafizikai úrral.
A boldogtalanságban az a legrosszabb, ha senkit sem okolhatunk érte.
Ilyen napon találta ki a sors az embert
Es belesuppadt a bőrfotólybe: szívenek hölgye Eau de Styx illatu volt.

HÖLGY

MOSOLYOG

Tévedni tetszik, Quelques fleurs!
Onnek is returjegye van Elysium-ba?
A zögorom vegyi-festődét szeretne ott berendezni.
En leheszilem arról, mert rossz a vonatösszeköttetés

CHARLOT

Szóval maga mégsem akar öngyilkos lenni?

HÖLGY

Talan, lehet csevegni róla. Mit tegyen az ember, ha szerelmes az egész világba
Es csak szegény özvegy!
Leányom, őzi, gyengén áll porcellan lábacskáján,
Az uccák mind makadámóztak: könnyen elesuszik,
Ha valamelyik ur köszönt bennünket.
Meg aztán: a tavasz, az epres tisztások sem fizetődnek ki már.
Ó, a férfiak nem értik a nemes fájdalomat

CHARLOT

Vinni akarom őt, a tengeremen, aranverdőkön át
Papirosaimat adom neki zabálni, minden nap,
A verseimet mind,
Apró írott fecskékkel rajtok, kék fecskékkel:
A költőknek csak az őzek számára szabadna írni
Minden vers visszaváló az erdőbe.

HÖLGY

Maga csendes ember. Szinte kedvem volna magával utazni.
Régi emlékek fűznek a Parnasszushoz
Né, mennyi könyv! Csekk-könyv is van netán közöttük?

CHARLOT

Ruth könyve megvan. De csekk-könyv:
Lehet, hogy az is van. Tudja, ezek a pályaudvari könyvkereskedések mind olyan primitívek.
(KERESVE)
C, cs, csekkönyv.

HÖLGY

NYAKABA BÖRÜL
Mennyit irsz bele? Tizezret?

ÖZIKE

En most nem nézek oda, mama!

HÖLGY

Már előbb megtehetted volna! Liba!

ÖZIKE

SIR
En őzike vagyok, nem vagyok liba!

HÖLGY

A Zeus-hotelbe szállunk meg, vagy a Terminusban?

CHARLOT

KÉTSEGBEESVE

Ahogy akard! De külön fürdőkád, ugy-é?

GORCSÓSEN KITEKINT AZ ABLAKON

Nem a természethez siettem? Fenyőfák árnyékába?

Az erdő kitárta volna szívét. A barna folyók lezuhogtak volna a Földközi tengerbe.

Madame, könyörgök, ne szeressen engem!

Hagyjon egyedül, vigasztalan, hogy kinomban fejjel menjek a falnak, így!!!

Ne szeressen! Irgalom!

CHARLOT LEKASZTJA SÉTAPALCIKÁJÁT A FOGASRÓL ES HÖLGY SZÍVEBE DÖFI, HÖLGY HOLTAN ESÍK ÖSSZE.

ÖZIKE

Szabad most sírnom, mama?

CHARLOT MAGAHOZ VONJA ÖZIKEI, SIMOGATJA A HOLTTESTET BELÖKI AZ ÜLES ALA VONAT MEGALL, CHARLOT OTTHAGYJA A KÖNYVEKET STB.-T ES GVORSAN KISZALL, ÖZIKE, FAJDALMABAN, A FELHÖKBE UGRIK.

CHARLOT

BELEP A PÁLYAUDVARI ETTEREMBE. EGY SZÁL VENDEG SINCS. A SAROKBAN EBÉDNEL UL A VENDEGLŐSCSALÁD. CHARLOT BANÁTOS SZEMEKEI MÉRISZT. OTROMBA HEGYMASZOCIPŐKBEN FEL-ÁLA JAR A TEREMBEN. FEL-ÁLA. EGYRE SEBEBBEN: UGYNEVEZETT EHSÉGTÁNCOT ROP. FELMASZIK A FALRA. VISSZACSUSZIK MEGINT. AZTAN FELÁLL AZ ASZTALRA ÉS OTT SETÁL A TALAK KÖZÖTT. A CSALÁD ZAVARTALANUL TOVÁBB LAKMAROZIK. EGYSZERRE CSAK FELÁLL A

VENDEGLŐSNÉ

KERESZTET HANY

Jesszasz, hiszen ez a Charlie!

Emlékszel még amikor petróleumot vásároltunk, együtt, Knause apónál? Ferjékém, ő volt az első! hat esztendősek voltunk!

CHARLOT CIPŐJE SZARABOL FOGKÉFET HÚZ ELŐ ÉS A VENDEGLŐS BOROS-POHARABA MÁRTJA. FOGAIT HÍZTOGATJA. CSAK EZUTAN MOSOLYOG, FELTUNOEN.

VENDEGLŐSNÉ

Sápadt vagy, lelkem, mint a többi, akit erre hoz az utja.

Házunk mögött van a Parnasszustető.

Valódi babér nőtte be;

A költők itt nem nyugszanak a babérokon, de árnyék azért jut nekik.

Mind olyan buszkék, nem fogadnak el tőlünk semmit.

Ugy-e, velünk ebédelsz?

A KÖVER VASÚTI VENDEGLŐS (EGYBEN ALLOMÁSFŐNÖK) DUHÓS PILLANTÁSOKAT VET FELESEGÉRE. AZ ASZTAL ALATT LAPOSRA TÍPÓRJA ANNAK PAPUCSÁT. CHARLOT NEMET INTI FEJEVEL ÉS KÉDELYESEN AZ ASZTALHOZ CL. TERDE KÖRE KÖTI A SZALVÉTÁT, MERT OTT LYUKAS A NADRÁGJA. KEZÉBEN MÁR FOROG A KÉS ÉS A VILLA. A HAZIGAZDA VÉKONY SZELET KENYERET TESZ CHARLOT TANYERJÁRA. KÖZBEN KETTÉSZELI AZ ASZTALON PARLÓGÓ CSIRKESZLETET: FELET MAGÁNAK VESZI, MÁSIK FELET FELESEGÉRE ELE TESZI.

VENDEGLŐSNÉ

Olyan drága a megélhetés! A krumpli ára duplájára ment fel!

AZ ASSZONY SZAJABA GYÓMOSZOL EGY EGESZ CSIRKESZÁRNYÁT. CHARLOT PISZKALGATJA A TANYERJÁN HEVERO KENYERSZELETET. VILÁGOSSÁG FELÉ TARTJA. ZSEBÉBŐL LEVELMERLEGET VESZ ELŐ ÉS LEMERI RAJTA.

Hát még a só! Koldussá lesz bele az ember.

CHARLOT

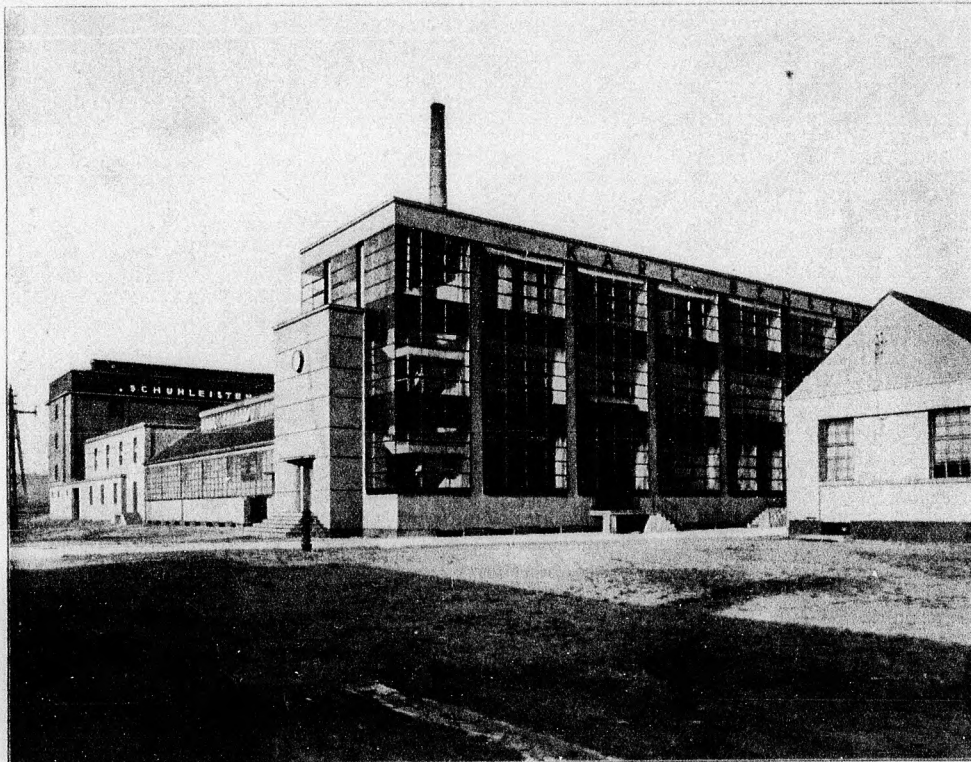
Kapitátnék inkább rózsalevelet?

A Parnasszus állomáson bizonyára van belőle bőven?

VENDEGLŐS

Adj hát neki, ott, a vázában, fonnyad már a rózsza.

VENDEGLŐSNÉ FELÁLL. ELVESZI CHARLOT TANYERJÁROL A KENYERSZELETET ÉS HELVEBE A RÓZSA SZETTÉPDESEIT LEVELET HULLATJA.

Walter Gropius: Gyár

(Német)

VENDEGLŐSNÉ

Na, és a kenyér, milyen drága lett!

VENDEGLŐS HATALMAS KARFIOLT SZELETTEL FEL MAGANAK ÉS FELESEGENEK

CHARLOT

Azt hiszem, farkasétvágyamnak sok is lesz ez a rózsabél!
Három mimózaszem is elegendő volna! Kaviár helyett!

VENDEGLŐS

Kaviárt a népek! Gyöngyöt dísznek él? Nem!
Különben is vigyázzon a gyomrára!
Aki egyszer elkezdi éhezni, szóval idealista lenni...

VENDEGLŐSNÉ

Emlékezz csak, Charlot! Az aranyszínű sültalmák az édesanyádnál!
Oly áldott jó lélek volt a megboldogult. Ingét odaadta volna!

CHARLOT SZEMÉT KÖNNY FUTJA EL, FEJE A TANYERRA BUKIK.

VENDEGLŐS

KIÁLT

Pincér, hozzon ennek az urnak egy üveg Médoc-ot!
Attól majd jobban lesz, barátom. De mondja, ismeri itt a házi-szokást?
A bor extra fizetendő, ha a menüt ingyen kapta!
Onköltségi áron számítom üvegjét, plusz luxusadó.

EBBEN A PILLANATBAN BEUGRIK AZ ABLAKON ÖZIKÉ, FELDÖNTI AZ ASZTALT ÉS CHARLOTHOZ MENEKUL. NAGY KAVARODÁS, DE CHARLOT NYUGODTAN AZ ABLAKHOZ VISZI ÖZIKET, PAPIRT VESZ ELŐ, AZ ESTÉT SZEMLELI ÉS IR.

FILMFELÍRÁS:

AKI LATJA VELEM EZT A ROZSAFELHŐT
A HALALBA SIETŐ ESTE
LEGNE SZILLENEBB TÖRTÉNETÉT,
A MILLIÓK KÖZÜL EGY CSAK EZT KÖSZÖNTI
VÁROTEREMBŐL, PENZTARNAL
BOULEVARDRÓL,
AZT HÍVOM EN,
OLELEM SZIVELMRE,
TESTVÉREMNEK.

CHARLOT ÖSSZEHAJTOGATJA A BEHRT PAPIRLAPOT, ÖZI FELSZIPPANTJA AZT. EKKOR VONATFUTTY. ALLOMASFONOK GYORSAN BELEBUIJK SZOLGÁLATI KABATJABA, KERESI SAPKÁJÁT, AMIVEL ÖZIKÉ JÁTSZADOZIK. HAJADONFOGOTT KIROHAN A PERRONRA. AZ ASSZONY HIBASRA ALLITJA A VALTÓT. KÉT VONAT EGYMÁSBA SZALAD.

CHARLOT A BUFFÉHEZ SIET ÉS MAGABA TÖM MINDENT, AMI OTT TALAL: KOTLETTEKET, KOLBASZOKAT, NARANCSOKAT, TELI ÜVEG LIKÖRÖKET ÖNT A HAJÁRA; KEZÉT PEZSGÖBEN MOSSA. ÖZIKÉ IS JOL JAR.

TETTENERVE MINDKEITEN A BEFÜTŐ VONATBA MENEKÜLNEK. ÖSSZEVISSZA SZALADGALÁS. ÜLDÖZÉS. CHARLOT, NADPÁLCIKAJAVAL KEZEBEN, SETAL A VAGONOK TETEJÉN, SZAJJABAN FÜSTÖLGŐ SZIVAR. ALAKJA MEGKETTŐZÖDIK, MAJD TISZERESEN LÁTHATÓ: ÜLDÖZŐK MEGZAVARÓDNAK. MINDEZ VILLAMGYORSAN. MOZDONY SÍPOL, VONAT ROBOG, CHARLOT MOZDONY GÖZKAZANJÁN LOVAGOL. MODERN PEGAZUS. LABANAL ÖZIKÉ.

CHARLOT

Parnasszus, melyet elhagytak a madarak és a hegyesucok,
Ósi századok szürke agyagdombja. Expressz, megállj!
Mondd meg, merre a Tisztaság földje! Japánban törekenyek az édes lányok,
A Havai-szigeteken vörös madárnépség él,
Grönlandban olvad az Örökkévalóság utolsó kekbarlangja.
En pedig, szegény Charlot, ha volna testvérem,
Mindenütt lennék!
De a költő sorsa: magányosság!

CHARLOT

VANDOROL A SIVATAGON, SZOKOTT, CSOSZOGÓ JÁRASÁVAL. KIS KALAP, NADPÁLCIKA. ÖZIKET KÖTELEN VONSZOLJA MAGA UTÁN. HOMOKBUCKARA UL. ELOBB SZÉTTIEREGETI ZSEBKENDŐJÉT ÉS BEDUINMODRA MEGCSÓKOLJA A FÖLDET. MINDEN MOZDULATA HALALOSAN KOMOLY.

Aki bánatában fallhoz verti a fejét, az ért meg engem.
Aki a földalattinál napok hosszát tébolyodottan vár elérhetetlen szerelmére,
tudja fájdalmamat.
Aki undorodik a hotelágytól, akit fojtogat a családi otthon és akinek a mosolygó barát is gyanús:
Ti mind boruljatok proféta-szívemre
És sirjatok velem három forrást a sivatagba.
Ez az utolsó jószág, amit tehetünk!

KALAPOCSKAJAVALL BUCSUT INT.

Elég Európából. Elég a forradalomból. Mártír voltam.
Hány öngyilkos tettem és halálugrást vittem véghez!
Milliók nevetnek még most is a lelkiük rejtekén
És én, letaposott, még sem tehetek mást,
Mint hogy lecsuklott fejjel naphosszat a köldökömet nézem.

KISSÉ SZETTARJA KOCKÁS MELENYET.

Assisi Szent Charlot!
Mi tudjuk, mi a bánat, te, hallgatag állat és én!
Nyomorult teremtes, kinek mindig éhes a gyomra!
Hol az északi csillag, hogy verset írhatnék róla.
Urísten, elfeledtem papiroszt hozni!
A könyvtáram is kéne!

A világ egyetlen pályaudvarán sem árulnak Bibliát; ez már hanyatlás.
(ASIT) Milyen szép és csöndes itt (ASIT) Isten lábánál!

Hallani a kövek hallgatását.
Jó ember akarok lenni, (FOLESZMELVE) de Biblia nélkül!
Olyan messze innen az orient-expressz! De mélyen alattunk, a rádiusz első pontján,

Biborlik Marseille: botommal kiáshatom.

ASNI KEZD. FÖLD MEGNYILIK. A FILMEN GROTESZK TAJAK VIHARZANAK EL. ÖRJÖNGŐ SEBESÉGGEL. KÉPEK CHARLOT EMLÉKMULTJÁBÓL. KISVAROS PANORÁMAJA. VILLAMOSOK. GYERMEKKORI ELMENYEK. AZTAN UJBÓL ARCFANTORGATÓ CHARLOT-PLAKÁTOK.

CHARLOT, MINTHA TELEFONHALÓZAT KÖZPONTJABAN LENNE, HALLJA A VILÁG MINDEN HANGJÁT. (GRAMOFONON ADANDÓ ELŐ):

Bilow 87—36 / A szeretöm egy szercezen / Kéremköszönöm / Un jour viendra / Arys! / Négy négy négy, nem hét / Azok a cirkusi zsöllyék / 37—21—37 három és hét / Mondhatom magának: kimondhatatlan szavakkal / Korfu az egy olyan sziget, ahol nincs / Add ide a rózsaszín bugyimat, Charles! / 43—44 enyhe láz / 1815, Napoleon menekül / Makkaroni makkaroni sajttal...

A FILMEN MOST NYUGALMAS CSATORNAVIDEKET LÁTNI. HOLLAND HAJÓKAL. A PARTON DRABALIS VONTATÓLOVAK. NEKIFESZULVE. MESSZE, A HATTERBEN, GYÁRAK, A GRAMOFONON TOVÁBB RIKACSÓL:

Flaubert stílusa svindli! / Kétezerégyfél százalék telefonrészenyvékért / Az alexandriai helyi járatu a római IV. símpályán / Neven Krisztus / La la la petite femme EVA-RT / Nem, inkább tegnap, mint holnap. / Maga barom / nini nézd-csak nézd csak / Erotikával itt hiába gyöm / Charlottenburg hat / Vajban sült velő.

CHARLOT A FÖLD KÖZÉPPONTJÁN ALL. FULÉBŐL GIGANTIKUS HALLOCSÓ MERED KI. CHARLOT DUNNYCG:

Ez minden, amit a föld gondol?
A középpontban, a szíven, hol minden buroknak le kéne szakadnia
Hallóztok, ordítások ordítása, bárgyúság telefonja, marconigrammok tébolya!
Milyen szegény vagy, ember! Minden irodalom
Összeomlik egy aranyszó előtt: sajt!
Az agyvelők szökőkútja szárokot szikráz.
A csillagos égből üres hólyagok potyognak
Es szétpukkannak a csatornavizekben.

Minden emlékezetre sarkos tenetök mázsásodnak!
Élet és minden szavak szentimentalizmusa!
Semmi sem az, aminek mondják
Tévesen gondolkozunk! Rosszul szeretkezünk.
Egyetlen valóság: a vágy (elővételben kapható a pénztárnál)
Meta kozmikus bugyijában
Bújt meg mindünk metafizikája!
Ó, igazság, hadd áítsak!

HIRTELEN FILM: KIKÖTŐ MARSILLEBAN, ZURZAVAROS EMBERBŐL,
VILLAMOSOK, NEHEZ TEHERKÖCSIK, MINDENFELE-FAJTA EMBER, OR-
DÍTÓZÁS.

RIKKANCS CHARLOT FELBE BOMBOL:

A vörös szív! Szocialista újság!

CHARLOT KOMOLYAN, KALAPRAJÁT MELYEN LEEMELVE, KÖSZÖNTI RIK-
KANCSOL, RIKKANCS EMIAFI NAGYON DCHOS, CHARLOT MEGY TOVABB
AZ UCCAN, ELEGELT, PÁLCIKÁJAVAL KASZAL A LEVEGŐBEN, CSAK LASSAN-
KÉNT VESZI ÉSZRE AZ ÚJ EURÓPAI TÁRSADALMI RENDET: MINDENKI
DOLGOZIK, ÚJJAL MUTOGATNAK RA, AKI TETLEN TUNODIK, SOVÁNY,
PAPASZEMES INTELLEKTUELEK, CTEMRE, FLÁSZTERKÖVEKET TÖRNEK,
A HÁZTETŐKRE ASSZONYOK MASZNAK FEL LÉTRÁN ÉS KÖTELEKET BOCSAJ-
TANAK LE, A VILLAMOSOKBAN CILINDERES URAK A KOCSIVÉZETŐK, GYER-
MEKEK FILMFOLYVÉHET KÉSZITENEK DOLGOZÓ SZÜLEIKRŐL, MINDEN
EGYES EMBER MELLETT FELTÜZÖTT SZURONYU, GAZMASZKÁVAL FEL-
SZERELT, FERFI VEDŐANGYAL ÁLL, AZ UCCASÁRKORON, AHOL AZÉLŐTT
EZ A FELÍRÁS LÁTSZÓTÉ: VEDJÉTEK AZ ÁLLATOKAT! MOST OKÓLNYI
BETŰKKEL EZ ÁLL.

FILMFELÍRÁS:

VEDJÉTEK AZ AGYAT!

LEPJÉTEK BE A GONDOLKODÓK EGYESÜLETÉBE!

RIKKANCS, AKI A KÖSZÖNTÉS ZAVART MUNKÁJÁBAN, NAGY CSAPAT
EGYENRÜHÁSSAL ÜLDÖZI CHARLOT-T, CHARLOT NEM VESZI ÉSZRE ÖKET,
MERT MELYEN GONDOLATAIBA MERÜLT ÉS E CELBŐL MASODIK AGYVELO-
TÜZÖTT A KALAPJA MELLE, A GONDOLKOZÁS ANNIVÁR ELREKESZTE
HOGY, MINTHA AUTOMATÁRA JÁRNA, MINDIG KI-KICSUSZIK ÜLDÖZŐI KAR-
MAIBÓL ÉS HOL KAIRO VALAMELY TEREEN, HOL HONG-KONG VALAMELY
UCCAJÁN TUNIK FEL.

AZUTAN MEGINT UGYANAZ AZ UCCA MARSEILLEBÁN.

AZ UCCA TULSÓ FELÉRŐL ÚJ EMBERCSOPORT JON PLAKATTAL: SZELLEMI
EMBER KERESZTÉTIK! MILLIÓS JOVEDELFEM! A CSOPORT
VEZÉTOJE ODAROHAN CHARLOT-HOZ, FELEJE TERDEL, KEZÉT TORDELVE:

Ave Charlot!

Üdv a Megváltónak, aki kivezetett bennünk a munka századából!

Vigy vissza önmagunkhoz!

Ózek testvérje, sivatagnép prófétája,

Itt senyvedünk, szavakat és éneket szonjizunk;

Beszélj!

Nyisd meg mellünk sziklaforrását!

A Lehetőségek legfőbb művészetét kínalom neked;

Formáld az ember arcát, mint a szobrász teszi!

Önts újra két eget szemünkbe.

Testvér, mosoljogj: ez a tisztító forradalom!

Válts meg bennünket a munkától! Hozd a lelkek kommunizmusát!

CHARLOT

NAIVAN

Jójo, de hol a millió jövedelem?

VEZÉTO

Nem egy, tízmillió szív a tied!

Mi a művészetek célja? Kiszabadítani

Az embereket a taposómalom unalmából!

Ó Szent-Kettőség: Charlot és Ózike!

CHARLOT DOBBENTEN BAMBUL VEZÉTORE, VISSZAHÖKÖL, ZSEKENDŐJÉVEL,
NYAKKENDŐJÉVEL, MELLENYÉVEL TOROLGETI ARCAI.

CHARLOT

NAIVAN

Nem beszélhetne kérem úgy, hogy ne rám köpködjön?

VEZÉTO KEISÉGBESETTEN HADONASZ, TOMEG ORDIT ÉS ELORETODUL,
NEHANY ASSZONY GALLERON RAGADJA CHARLOT-T ÉS EGY ELAKADT VII-
LAMOS TETEJERE VONSZOLJA FEL PLAKATOK

FILMFELÍRÁS:

KRISZTUS CHARLOT! SZELLEM ES MANNA!
TERDELNI AKARUNK A SIVAJAG VIRAGAI ELÖTT
VEZESS BENNUNK ÓZIKEHEZ!
SZENT FORRADALOM!

CHARLOT FENNALL, A MAGASBAN, VIGYOROG, KALAPOCSKÁJAVAL KÖSZÖN-
GEL JOBBRA-BALRA, KABATJA ÚJJARÓL LETÖRLI A PORT.

VIGYOROG, KÖRCLÉZ, MOSOLYOG, NEVET, KÖSZÖNGEL, DE SZÓT SEM
SZÓL, ÚJRA, VIGYOROG.

TOMEG OLYAN, MINT A FELZAVART MEHRAJ, TORLÓDIK, UVGLEI,
CHARLOT-T LERANGIGALJA A KOCSIROL, DIADALMENETBEN VISZI AZ
UCCAN.

ÚJABB TALÁLKOZÁS RIKKANCSAL ÉS RENDŐRHADÁVAL, VAD KÁVARODAS,
HARC, FEGYVERÉSEK GYŐZNEK, NÉP MENEKUL, CHARLOT EGYEDÜL MARAD
AZ UCCAN, BAL NADRAG/SEBÉBŐL KÉTET VESZ FLO ÉS JOBB KABATÚJJAT
TISZTOGATJA, VIGYOROG, JOBB MELLENYZSEBÉBŐL PASZTORPURULYAT
VON ELŐ, LEUL A JARDA SZELERE ÉS FOX-TROTOT JÁTSZIK, SZEME
FÖLBERCEL, HOMLOKA KUPOLÁS ÉS KOMOLY.

AZ UCCA TELJESEN KIHÁLT, HIRTELEN, A HATTERBŐL, MAGANYOS, JAMBOR
RINDOR ALAKJA BURKAN FEL, CHARLOT RIADTAN FOLKAPJA FEJÉT, EL-
HÁJTIJA A TÜRULYAT ÉS INASÁKADTÁBÓL ELRÖBÖG, LUDTALPA FURCSAN
KACSÁZ A KÖVLEZETEN, LATNI, AMINT BELLEVESZIK A MESSZESÉGBE.

CHARLOT SÖTET ERDŐBE MENEKUL, HATALMAS FENYŐK, FÖLDISZEDER
BOKROK, NAPRAFORGONAGYSÁGÚ IBOLYAK, KALAPOCSKÁJA KORUL MA-
DARAK KOVALYOGNAK, CHARLOT VALLARÓL BOTANIKUS-SZELENCE CSÜNG
ÓZIKE MELLETTE TIPEG, NYAKAN ROZSASZIN SZALAG, CHARLOT MEGALL
ÉS MEGHATOTTAN NEZE AZTAN KINYITJA BOTANIKUS-SZELENCEJÉT ÉS
VERSGÉPET VESZ FLO BELŐLE, MIUTAN HOSSZASAN ELMERENGETT, VER-
SET A GEPPEL RAKOPÓGJA EGY NYIRFATERZSRE.

FILMFELÍRÁS:

A MADARAKAT MIND
A JAVASZ CSICSEREGIE KI MAGABÓL,
A SZÓKE PATAKOK MIND
ISTEN SZIVÉBŐL FAKADOZTAK,
MI A VILÁG: SZEREI MEME?
MI TALALTUK KI
EN MEG EL

ÓZI FELSZIPPANTJA A FÖLDISZEDREKET ÉS A VERSET.

ÓZI

BESZEL

Sakalos sivatagról utánad vándorolt a
Halhatatlan szerelem, e német erdőbe,
De most már elfáradtam és szeretnék limonádét inni.

CHARLOT

Egy szakácsnővel jártam valamikor erre...

ÓZI

Aranygalléros örmester szoktetett meg egykor,
A Tivóliban táncoltunk, Gavallérabb volt nálad.

CHARLOT

Szád körül már ráncok pókosodnak.

ÓZI

A te esőkdől, mucus, kis husom!

CHARLOT

Bicegsz, kancsalitsz, jaj de csunya vagy!

ÓZI

Ó, én elhagytam! Nem szeretsz már, látom!
Most feljelentlek: nénem gyilkosa!

CHARLOT

A végtelenség vágya, jaj, ez is oda már!
Ózi és Huri: füstött némberek.

CHARLOT FATONKON UL. ZOKOG. MOST LÁTHATÓ IGAZI, ELÉTSIRATÓ ARCA. EZ AZ EMBER NEM A NEVETESRE SZÜLETETT, HA VIGYORGOTT, KETSÉGBESESBŐL TETTE.

ERDŐ MELYEBŐL RÓT VÁDKAN TUNIK ELŐ. SZAKALLAS VADASZ. KUTYA. ÓZI KÖRCLNEZ ES ELSZALAD. EGYENESEN VADASZ NYAKABA ESIK. FGYUTT ELTÖNNEK.

CHARLOT FÖLVESZI A FOLDRÓL A ROZSASZIN SZALAGOT, AMELYEN ÓZIKET VEZETTE. LASSU MOZDULATOKKAL ELŐKÉSZÜLETEKET TESZ, HOGY FELAKASSZA MAGÁT A NYIRFARA. LASSAN, LASSAN. KÖMIKUS INTERMEZZO: EGY MOKUS AZ UTOLO PILLANATBAN ATRAGJA A SZALAGOT.

CHARLOT TÓPARIRA ER. LEVETI CIPŐJÉT, UJRA FELVESZI TOBBSZOR NEKISZALAD A VIZNEK. EGYSZERRE CSAK MEGCSÚSZIK ES TERDIG BELEPÖTYTYAN A VIZBE. HIDEGNEK TALALJA.

AZ ERDŐBEN: ÓZIKE MENEKUL A VADASZ ELŐL. CHARLOT SEGITSEGERE AKAR SIETNI. LOVES DORREN. ÓZI HOLTAN ESIK ÖSSZE.

CHARLOT

EGYEDUL ES SZOMORUAN

Charlotnak lenni, Charlotnak lenni, mindig, mindig!
Mozgás, Sikoltás, Akarat, Nevetés: hol ebben a nemesség!
Szemérmes követ tartók kezében: Nevet a kő sir a kő?
Sorsom mindhalálig: röhögni.

Vigyorogni, mint a király, mint a hóhér, mint a kalauz, vigyorogni!
Kinek arca mines, Istenem, sorsa sincs talán?
De az arc mögött akkor is vigyorgó a csontváz!
A halál ez, aki vigyorgó!

Tulontul sok életem van nekem Európában és Amerikában;
Paris, New-York és a legkisebb falu is nevet rajtam:
Mégis szomorú vagyok, mint minden proféta.

Senkisért ért meg! Halálra röhögnek, engem, Halhatatlant.

Egyetlen ember sir csak:

Szürke függöny mögött egy anya, aki szünetlen kénleli a levélhordót.

Husz esztendeje egyre csak a levelet várja; az elveszett fia levelet.

Az egyetlen ember egész Európában, aki sosem volt moziban!

Es ha most jönne

Neki is vigyorgnék!

A PLAKATOK, KÖZBEN, EGYENKENT ELOSOMPOLYOGTAK, UGY ALLNAK, MINT A JATEK KEZDETEN. MELY HODOLATTAL ODVOZLIK CHARLOT-T. CHARLOT VISSZAKOSZON KALAPOCSKAJAVAL VIGYOROG. AZ EGYIK PLAKATOT POFONUTL VIGYOROG. PLAKATRAGASZTO GALLERON FOGJA ES RAKENI AZ EGYIK OSZLOPRA. VIGYOROG.

Bolgár Imre fordította

SOEBEN ERSCHIENEN:

MA-BUCH

Gedichte von Ludwig Kassák
Deutsch mit einem Vorwort von Andreas Gaspar

Das Buch, eine deutschsprachige Sammlung aus Kassáks neuesten Dichtungen, enthält außer 20 kürzeren Gedichten auch das epische Werk: „das pferd stirbt und die vögel fliegen hinaus“. Das mit den Originalholzschnitten des Verfassers geschmückte, sorgfältig ausgestattete Werk ist von der Administration des „Ma“ zu beziehen.

SOEBEN ERSCHIENEN:

BUCH NEUER KÜNSTLER

eine Anthologie, die die neuesten Ergebnisse auf dem Gebiete der bildenden Künste, der Architektur, der Tonkunst und der Technik in mehr als hundert prachtvollen Illustrationen zusammenfaßt. Zu beziehen in der Administration der Zeitschrift „Ma“.

MA

internacionális aktivista művészeti folyóirat ■ Szerkeszti: Kassák Lajos
■ Felelősszerkesztő: Josef Kalmer ■ Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Wien, XIII. Bezirk, Amalienstrasse 26. I. 11 ■ Megjelenés dátuma 1923
február 1 ■ Előfizetési ár: EGY EVRE: 35.000 osztrák kor., 70 szokol,
100 dinár, 200 lei, 25.000 márka ■ EGYES SZÁM ÁRA: 3000 osztrák kor.,
7 szokol, 10 dinár, 20 lei, 2500 márka ■ VIII. évfolyam, 4. szám ■
A lapban megjelenő cikkekért a szerző felel.